

Podcast: I kaféverkstaden arbetar man på riktigt

Länk till podcasten: <https://soundcloud.com/user-841203804/kahvilatyopajassa-auttaa-kun-tyokyky-on-alentunut>

Du lyssnar på podcastserien Työkyky käyttöön. I serien talar vi om sysselsättning av personer med partiell arbetsförmåga och att orka i arbetet. Serien är producerad av Arbetshälsoinstitutet och finansieras av social- och hälsovårdsministeriet. Serien är en del av regeringens spetsprojekt Vägen till arbetsliv för personer med partiell arbetsförmåga.

Jerry Saarinen: Att sysselsätta personer med funktionsvariation kan vara svårare än för andra arbetssökande. Vad kan göras för att ändra på detta? Detta förklaras för oss här på IPI-kaféet av Marja Visti-Koskinen, teamansvarig för Lyhty ry:s kaféverkstad för personer med funktionsvariation och styrelseordföranden för Kahvila IPI Oy. Redaktör är Jerry Saarinen från Arbetshälsoinstitutet. Marja Visti-Koskinen, berätta lite om dig själv och ditt arbete.

Marja Visti-Koskinen: Jag är faktiskt styrelseordförande här i Kahvila IPI Oy. Vi har ju här en restaurangchef, som ansvarar för verksamheten här i kaféet, men sedan är det min uppgift att liksom i egenskap av teamansvarig för Lyhty ry:s kaféverkstad ta hand om detta arbete för personer med funktionsvariation och göra handledningen av dem till en del av kaféarbetet. Och själv jobbar jag i Lyhty ry för femte året, och dessförinnan har jag jobbat som daghemsföreståndare inom den tredje sektorn.

Jerry Saarinen: Berätta vad den här kaféverkstadsverksamheten handlar om.

Marja Visti-Koskinen: Kaféverkstadsverksamheten innebär, som namnet anger, att våra utvecklingsstörda kunder, som här i Lyhty uppgår till 20 personer, ska få arbeta i en genuin och verklig kafémiljö. Vi ville ta dem hit, så att säga där andra människor, är för att utföra och öva på arbete med riktiga kunder.

Tidigare verkade vi i egna lokaler i Kånala i Helsingfors. Där hade vi ett övningskafé och kunderna var då våra egna kunder. Dessutom ordnade vi också lunchveckor så att vi kunde öva lite också på sådant arbete. Men IPI-kaféet har verkligen varit öppet i 2 år, att vi har kunnat öva på arbetet här under den tiden.

Jerry Saarinen: Varifrån kom en sådan idé om en kaféverkstad?

- Marja Visti-Koskinen: Detta började till följd av en kunds önskemål för cirka 11 år sedan. Hen uttryckte en önskan till en av våra anställda att "det skulle vara roligt att en dag få arbeta på ett kafé". Det började alltså som ett önskemål från en kund om att själv få utvecklas.
- Jerry Saarinen: Ni är med i Sitras tävling Ratkaisu 100 och har tagit er till topp 15. Vad handlar den här tävlingen om?
- Marja Visti-Koskinen: Ja, Sitras Ratkaisu 100 är en social innovationstävling som söker en lösning på hur alla människors färdigheter borde tas tillvara i samhället och hur delaktigheten skulle kunna ökas. Sitra började leta efter den idén från människor för lite över ett år sedan och frågade efter sådana önskemål man skulle kunna hitta en lösning på. Det sammanfattades sedan i denna tävling om social innovation.
- Jerry Saarinen: Vilken typ av uppgifter gör deltagarna i verkstäderna och hur ser deras arbetsbeskrivning ut?
- Marja Visti-Koskinen: Deltagarna i kaféverkstäderna gör allt som ingår i arbetet på ett kafé. Det vill säga, hos oss får man arbeta allt från i köket till arbete i bakgrunden. Och de kan delta i allt eftersom vi har ett så starkt stöd för att arbeta och öva på arbetet. De behöver alltså inte ha ett hygienpass, men eftersom det finns hos vår personal, och de ger handledning i att arbeta och lära, kan de till exempel delta i arbetet i köket. Men de övar alltså på kundserviceuppgifter, användningen av kassan och pengar, det är en stor och ganska svår uppgift. Och sedan bara göra kaffe med en specialkaffemaskin och ta produkterna från vitrinen. Och sedan är det bara att plocka, vilket innebär att samla disk från borden och rengöra dem. Diskning. Sedan har vi även ett transportteam som sedan tar hand om den logistiken. Vi har också uppgifter liksom i bakgrunden, det vill säga att ta hand om tvätten och personalmåltiderna och alla sådana uppgifter. Plus att vi fortfarande har bageriet Avikainen, där vi ännu har en grupp som för närvarande en gång i veckan, övar på arbete inom bageribranschen. Vi har också förberedande uppgifter på Axvägen i Kånala och städningsuppgifter. Så i stort sett allt.
- Jerry Saarinen: Hur får de utbildning och handledning för de här arbetsuppgifterna som kaféarbetare?
- Marja Visti-Koskinen: Alla våra anställda i Lyhty, och sedan de anställda i IPI-kaféet, är ansvariga för att de gör sitt jobb och för att lära ut det.

Det vill säga att varje handledare eller anställd som arbetar här, har till uppgift att vara med och undervisa i våra verkstäder. Och sedan det faktum att vi är arbetskamrater, det vill säga att det inte finns någon lärar-studerande uppställning här, utan vi gör dessa saker tillsammans.

Jerry Saarinen: Hur har de trivts här?

Marja Visti-Koskinen: Jo, bra. Och det känns som att de har upplevt att de har blivit en del av arbetsgemenskapen och får göra sådant de själva tycker om. Och ja, en av indikatorerna är enligt min mening att man kommer till jobbet glatt på morgonen, och det berättar nog att de gärna kommer hit och att de också trivs här. Och man kan i deras ögon se en sådan passion att lära sig, så nog är det hos många något, varifrån man kan dra slutsatsen att de tycker om att göra det. Och så förstås det faktum att det pågår en ständig diskussion med dem, med våra personer med funktionsvariationer, om vad de skulle vilja lära sig mer om, och om situationen just nu är sådan att uppgifterna kanske behöver göras lättare. Alltså det ena och det andra. Det vill säga att vi hela tiden följer upp deras lärande och hur de går framåt. Och att man inte stampar på stället. Okej, det kan ta lite längre tid för någon att lära sig och någon annan lär sig snabbare, men alla får bygga sin egen stig här, så att alla får gå i sin egen takt.

Jerry Saarinen: Har de hittat sin grej här eller vad är deras favorit? Har du fått vetskap om sådana individuella uppgifter?

Marja Visti-Koskinen: Ja, vi har en typ av tävlingsplats för kundserviceuppgifter, och när alla inte kan vara där samtidigt för att betjäna kunder bakom kassan, så att de tilldelas sådana uppgifter, det vill säga att så många som möjligt får öva på de uppgifter som de själva gillar. Men vi pratar och diskuterar också om att arbete även innebär att man ibland måste göra lite mindre trevliga arbetsuppgifter än de man verkligen gillar. Det vill säga att förstå att andra också har rätt att lära sig och att man övar på att leva och öva tillsammans. Att de också förstår sin egen arbetskamrat.

Jerry Saarinen: Det låter som om allt har gått bra och de trivs här, men har det varit några utmaningar eller komplikationer på vägen?

Marja Visti-Koskinen: I början säkert att allt var nytt för oss och att handledarna liksom sökte sin egen plats, och sedan att vi är ganska många aktörer här. Här deltar Lyhty ry, sedan Kahvila IPI Oy, att denna kaféverksamhet, plus sedan att stödstitfelsen för verksamhet bland personer med funktionsstörningar äger detta utrymme. Vi är liksom tre parter, som fungerar i detta tillsammans. Det faktum att alla har sitt eget område som de är ansvariga för och för samman det hela, det har naturligtvis tagit tid. Men det faktum att jag inte har upplevt att det som en komplikation, utan att det är ganska förståeligt när många aktörer går samman. Men vi har lärt oss mycket av det och hittat våra egna platser. En sak är naturligtvis att kaféverkstadens kundplatser, Helsingfors stad och några från Esbo, köper den här tjänsten av oss, så naturligtvis medför konkurrensutsättning en egen utmaning för denna verksamhet, något som görs då och då.

Jerry Saarinen: På vilket sätt anser du att man skulle kunna främja att fler personer med funktionsvariationer kommer in på den öppna arbetsmarknaden, och vad krävs för detta och varför är det fördelaktigt för individen och samhället?

Marja Visti-Koskinen: När det har förts diskussioner med företag om vilka saker, varför de inte anställer personer med funktionsvariation och representanter för olika specialgrupper, är det oftast för att de är rädda för att när de anställer en person från en specialgrupp kommer det att öka deras arbete, det vill säga det kanske inte omedelbart gör det lättare att utföra arbetet. Och jag tror att om du tänker på vad vi letar efter i denna Sitras tävling Ratkaisu 100, med denna #specialtruppsidé, det vill säga med denna verkstadsverksamhet, är det att vi sammanför företag och personer med funktionsvariation. Vi är liksom en länk däremellan. Och det faktum att i det arbetet ständigt finns stöd på plats som några behöver mer, några mindre. Men det faktum att vi känner dessa personer med funktionsvariation väl, så vi känner till deras färdigheter, och sedan ser vi från företaget att ni erbjuder sådana här jobb, och vi vet vem som kan vara en bra arbetstagare, så låt oss sammanföra dem och vara som en slags länk med personerna med funktionsvariation i att göra detta arbete. Och det faktum att det inte sätter sådan extra press på företaget att de borde veta hur man handleder, utan vi jobbar tillsammans. Och det att jag tror att i denna modell också förmodligen finns sådana fördomar mot att inte ha modet att anställa personer med funktionsvariation, eftersom de inte vet vad det är och vad det innebär, utan det faktum att vi med verkstadsmodellen kan göra arbetet, så att fördomarna börjar försvinna därifrån.

Man kan säkert hitta sådana karriärvägar, det vill säga att företaget kan anställa personen direkt då. Vi vill ju inte på något sätt vara ett hinder för att de inte ska få anställning.

Men det är bra att gå vidare ett steg i taget. Att man först upplever att det går att bekanta sig och känna sig trygg med dessa saker och hur det är att arbeta med personer med funktionsvariation.

Och det faktum att för företag är det naturligtvis alltid en risk när de anställer en person med funktionsvariation, liksom även i andra fall. Det gäller arbetsgivarens ansvar och allt annat sådant. Men med vår modell har inte företagaren ansvaret, eftersom vi är ansvariga för verksamheten. De köper det som ett visst servicepaket från oss och vi bär det hela, att det också är vårt ansvar, att det i den meningen är en social verksamhet. Så vi betalar dem sedan arbetspenning, inom gränserna för att deras pension inte skulle upphöra ändå, för när personer med funktionsvariation förlorar sin pension skulle det då innebära ju större belopp, så att de då skulle behöva få en anständig lön så att de kunde klara sina egna utgifter. Men det finns många aspekter att tänka på. Men vi vill verkligen göra det lättare för företag att ta oss till dem för att göra arbetet, och vi är också redo att leta efter arbete där. För närvarande har vi redan företagare som vi samarbetar med, och det faktum att när vi går dit kan vi föreslå att "det där är något som vi skulle kunna göra och vi skulle ha en grupp för det" och mer, eftersom vi har många andra verkstäder än den här kaféverkstaden.

Jerry Saarinen:

Detta är ett av de finaste kaféerna i Helsingfors. Hur har kunderna reagerat på den här kaféverkstadsidén?

Marja Visti-Koskinen:

Kunderna har tagit emot oss som ett kafé bland alla kaféer. Det vill säga, vår första tanke när vi funderade på hur vi ska börja marknadsföra detta, det vill säga var vi ska börja, så beslutade vi att vi inte gör reklam för att vi har personer med funktionsvariation här i verkstadsverksamheten och att de lär sig kaféarbeten, utan att vi öppnar ett högklassigt kafé med en bra miljö, högklassiga produkter och så vidare. Men sedan, när kunden kommer in, ser hen att här jobbar lite annorlunda personer, det vill säga, det finns ingen sådan plats som ett vanligt kafé, men sedan finns det de kaféproffs, yrkesverksamma inom den sociala sektorn och sedan de deltagarna med funktionsvariation från verkstäderna och att de arbetar tillsammans.

Så enligt min mening har vi blivit väl emottagna. Och sedan dessa kunders ansiktsuttryck och beundran för att vi erbjuder dem en sådan plats där personer med funktionsvariation kan utöva detta kaféarbete.

Jerry Saarinen: Vad har varit det mest givande med den här kaféverkstaden?

Marja Visti-Koskinen: Det bästa som jag själv har sett är nog hur våra personer med funktionsvariation, de här verkstadsdeltagarna, utvecklas i arbetet och vilken passion de har för lärande och för att utföra arbetet. De är helt klart stolta över vad de gör och att de får vara en del av detta kafé när vi arbetar med dem. Det vill säga, det har varit fantastiskt att se utvecklingen ur handledarens synvinkel. Och när man sedan ser det ur verkstadsdeltagarens synvinkel, det faktum att de har en plats där de kan öva på att arbeta, i en genuin och riktig miljö, för då åstadkommer vi det bästa av allt, att kunderna varierar och situationerna förändras, så det blir mycket mer givande än att bara öva arbete. Och då förstås att vi blivit väl mottagna här i området och överhuvudtaget det visade intresset, även utomlands. Det vill säga, vi har ett stort antal besöksgrupper från Finland och sedan från Japan, och för närvarande från Sydkorea, som kommer för att titta på vår verksamhet. Alltså man söker där tips från vår verksamhet, även från andra sidan haven. Dessutom, om du tänker på det ur medarbetarnas synvinkel, känns det som om de också har vuxit ganska mycket som människor och handledare. Att vara en del av detta fina kafé och det arbete som utförs, det vill säga att vara stolt över vad som görs.